Tachina ursina (Meigen) — en stor parasitfluga (Dipt. Tachinidae) ny för Sverige

[*Tachina ursina* (Meigen) — a large tachinid fly (Dipt. Tachinidae) new to Sweden]

MIKAEL SÖRENSSON & PER PRÜTZ

Den 19 april 1994 vid Orröd, ej långt från Söderåsens sydsida i västra Skåne, observerade den ene av oss (PP) en underlig, stor och lurvig, biliknande fluga på en blommande sälg. I tron att det var en blomfluga infångades den, men vid hemkomsten befanns den överraskande vara en parasitfluga, *Tachina ursina* (Meigen), tillika ny för landet. Ytterligare ett exemplar av arten insamlades ute på Traneröds mosse vid Klåveröd vid ett besök senare samma dag. Några år senare observerades *T. ursina* återigen i västra Skåne (se nedan). Fynden indikerade att arten kanske var på spridning, och det var därför inte någon överraskning att den våren år 2000 uppträdde i antal på flera nya ställen. *Tachina ursina* är nu känd från 8 skånska lokaler (se förteckning nedan), men den finns troligen över en stor del av landskapet och kan förväntas dyka upp i angränsande områden norröver.

Säkert rör det sig om en i sen tid invandrad art. *T. ursina* är en stor och iögonfallande art och skulle knappast undgått upptäckt av äldre samlare. Den skånske dipterologen O. Ringdahl kände inte arten, och *T. ursina* saknas helt i de äldre samlingarna på Entomologiska Museet i Lund. Lokalen vid Klostersågen, där flugan faktiskt uppträdde talrikt våren 2000, har besökts av dipterologer vid åtskilliga tillfällen under 1970- och 80-talen utan att arten påträffats. Visserligen är det en utpräglad vårart, vilket kan ha medfört ett visst förbiseende, men knappast så totalt. Troligen har *T. ursina* kommit till Skåne via Danmark.

Kännetecken

Släktet *Tachina* Meigen, typsläktet för familjen och tidigare känt under namnet *Echinomyia* Latreille, bildar med bl.a. släktena *Nowickia* Wachtl, *Peleteria* Robineau-Desvoidy och *Germaria* Robineau-Desvoidy tribuset Tachinini, vars ingående arter mestadels hör till de större och robustare inom familjen. Vår största art inom släktet och familjen (15-18 mm) - och samtidigt en av våra vackraste flugor - *Tachina grossa* (L.) är ganska vanligt förekommande i blommor under högsommaren i södra och mellersta Sverige och känns lätt igen på sin svarta lackfärg, sin oerhört borstiga kropp och sitt senapsgula huvud. Ytterligare två mer eller mindre vanliga och utbredda släktingar finns i landet, *T. fera* (L.) och *T. magnicornis* (Zett.), båda mörka med stora brunröda bakkroppssidofläckar.

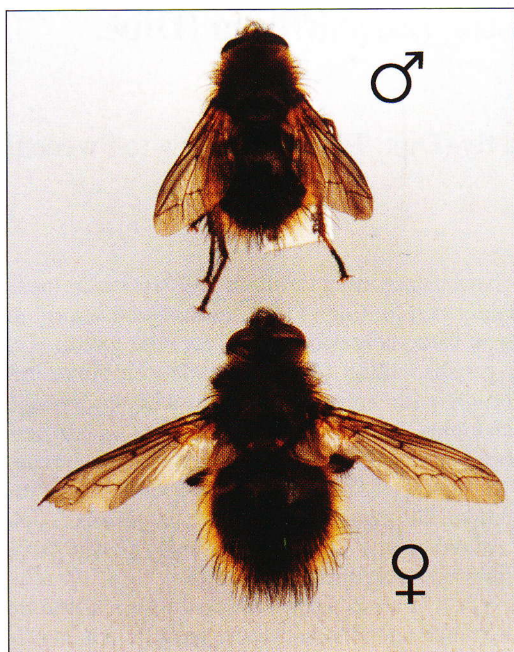
Vår nya art *T. ursina* avviker i färgen från de föregående genom sin ljusare grundfärg som stöter i olivgrönt och brunsvart-gulbrunt (se bild nästa sida). Färgskiftningen beror på att kroppsbehåringen, som på hela ovansidan är ljus och sidenskimrande, delvis skymmer det mörkfärgade integumentet. På bakkroppen finns svagt antydda, rödbruna sidofläckar av begränsad utbredning. Det är en stor art; svenska exemplar som vi sett har en längd på 11,5-14 mm (n=10), utländska 9-16 mm (Tschorsnig & Herting 1994).

I övrigt känns *T. ursina* igen på att kinderna är jämt och tätt håriga, ögonen saknar behåring, ocellarborst finns, bakhöfterna är håriga, benen är delvis ljusfärgade, mellankroppen är ovan ljust hårig, de korsade apikalborsten på scutellum är relativt svaga och tunna (saknas ibland), samt att bakroppstergiterna har ett smalt, vitt tvärband längs framkanten.

Utbredning och observationer

Tachina ursina är en spridd art. Tschorsnig & Herting (1994) anger dess utbredning till Europa, norrut nående Danmark, södra England samt Finland. Herting & Dely-Draskovits (1993) upptar dock inte Finland utan listar i stället nordöstra delen av europeiska Ryssland samt Västsibirien.

Tachina ursina är en utpräglad vårart med aktivitetsperioden förlagd till perioden mars-maj.

Svenska exemplar är tagna mellan 12 april och 7 maj. Av egna observationer att döma uppehåller den sig med förkärlek på solig eller lätt beskuggad mark, t.ex. blottade sandfläckar i gles tallskog eller längs torra skogsbryn, men även ute på helt öppna torrängar och -backar. Tschorsnig & Herting (1994) anger den från varma skogsbryn och -vägar. Att arten inte är kräsen med biotopvalet tyder fynden vid Traneröds mosse på, men även där rör det sig om fattig, solexponerad växtmiljö. Möjligen skyr den växtrika, eutrofa miljöer med lövskog eller högvuxen ängsvegetation. Den sitter gärna och solar direkt på marken eller bland gräs och örter. Parningsbeteende observerades 20 april längs en sandig, solig tallskogsväg vid Klostersågen. Vaktande hanar höll utkik efter honor och gjorde försök till parning när en sådan kom i närheten. Hanar sågs även göra utfall mot varandra.

Värddjuret för *T. ursina* är okänt. Arterna inom Tachinini parasiterar enligt Herting (1960) i regel större nattfjärilar, t.ex. olika slags spinnare, samt nattflyn. Troligtvis gäller samma värdspektrum även *T. ursina*.

Svenska fyndlokaler för *Tachina ursina* (Meig.)

Sk. Orröd 12.4 1994 (PP) 1 ex.
Sk. Dalby 28.4 1994 leg. Roy Danielsson, 1 ex.
Sk. Klåveröd, Traneröds mosse 12.4 1994 (PP) 1 ex.; 2.5 1998 (PP) 1 ex.
Sk. Glumslöv, Ålabodarna 17.4 1997 (PP) 1 ex.
Sk. Tvedöra, Revingefältet 25.4 2000 (MS) 1 ex.
Sk. Torna Hällestad, "Kaninlandet" 22.4 2000 (MS) 1 ex.
Sk. Veberöd, Klostersågen 20.4 2000 (MS) 8 exx.
Sk. Hagestad naturreservat 7.5 2000 (MS) 1 ex.

Litteratur

Herting, B. 1960. Biologie der westpaläarktischen Raupenfliegen Dipt., Tachinidae. – Mongraphien zur Angew. Ent. 16. Hamburg.

Herting, B. & Dely-Draskovits, Á. 1993. Family Tachinidae, pp. 118-458. In: Soós, A. & L. Papp (eds.): Catalogue of Palearctic Diptera. Vol. 13. Anthomyidae-Tachinidae. Budapest.

Tschorsnig, H.-P. & Herting, B. 1994. Die Raupenfliegen (Diptera: Tachinidae) Mitteleuropas: Bestimmungstabellen und Angaben zur Verbreitung und Ökologie der einzelnen Arten. – Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde, Serie A (Biologie). Nr. 506.

Summary

The first record of the large tachinid fly *Tachina ursina* (Meigen) is reported from the province of Skåne, southernmost Sweden. The first specimens were found in 1994 and it has since been recorded from eight sites. All finds were made in April-May. The presence of *T. ursina* in Skåne is probably the result of a recent immigration and dispersal, apparently via Denmark, and the species is obviously expanding its distribution in southern Sweden.

Mikael Sörensson, Zoologiska Institutionen Helgonavägen 3, SE-223 62 Lund.
E-mail: <mikael.sorensson@zool.lu.se>

Per Prütz, Segergatan 43, SE-261 45 Landskrona.